

در مسیر اصلاح کتاب‌های دینی و قرآن

این عنوان معمولاً برای موضوعاتی است که نیازمند بحث مفصل‌تر هستند، اما ظرفیت کتاب درسی گنجایش پرداختن بیشتر به آن را ندارد.

۲. در بسیاری از درس‌ها بخشی با عنوان «پاسخ به سؤال شما» پیش‌بینی شده است. در این بخش، سؤالات مهمی که معمولاً دانش‌آموزان در کلاس از معلمان خود می‌پرسند یا در سطح رسانه‌ها مطرح شده و احتمالاً دانش‌آموزان با آن‌ها مواجهه می‌شوند، پاسخ داده شده‌اند. این پرسش‌ها و پاسخ‌ها متن اصلی محسوب نمی‌شوند، در آزمون‌ها و امتحانات سنجیده نمی‌شوند، اما چون مسئله‌های مورد توجه دانش‌آموزان در آن‌ها مطرح شده‌اند، امید است هم مورد توجه معلمان و هم دانش‌آموزان قرار گیرند. البته طرح مسئله توسط دبیر و ایجاد انگیزه در دانش‌آموز می‌تواند زمینه‌ساز مطالعه بیشتر این بخش‌ها باشد.

۳. در پایان هر چند درسی که درباره یک موضوع هستند، کتاب‌هایی برای مطالعه بیشتر معرفی شده‌اند. معرفی کتاب به این دلیل از انتهای کتاب به پایان درس‌ها منتقل شده تا بیشتر در معرض دید دانش‌آموزان قرار بگیرد و دانش‌آموزان در هنگام مطالعه

با توجه به تبدیل دوره متوسطه دوم از چهار سال به سه سال و ضرورت اصلاح و بازسازی کتاب‌های دینی و قرآن، سال گذشته کتاب دینی و قرآن پایه دهم با اصلاحاتی در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. مشخص‌ترین اتفاق در این دوره، تفاوت ساعات درسی قرآن و معارف در رشته علوم انسانی با سایر رشته‌ها بود که سبب شد دو کتاب برای این درس تهیه شود. تغییرات دیگری نیز در کتاب دهم رخ داد که حاصل گفت‌وگوها و تعامل معلمان با گروه درسی قرآن و معارف بودند.

کتاب سال یازدهم نیز در جریان همین فرایند تعاملی تهیه شده و تغییراتی با کتاب قبلی داشته است که در اینجا به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم.

۱. در بیشتر درس‌ها بخشی با عنوان «دانش تکمیلی» اضافه شده است. در تحت این عنوان، دانش‌آموزان دعوت می‌شوند به سایت گروه درسی یا سایت معتبر دیگر مراجعه کنند و اطلاعات بیشتری درباره موضوع درس به دست آورند. محتوای مناسب برای دانش‌آموزان نیز در این سایت آماده شده است تا دانش‌آموزانی که انگیزه تحقیق دارند و به دنبال کسب اطلاعات بیشتر هستند، بتوانند به یک منبع معتبر دسترسی داشته باشند.

**تغییرات محتوایی
در هر درس
بخش عمده‌ای
از تغییرات را
تشکیل می‌دهند.
این قبیل تغییرات
عموماً به منظور
قابل فهم‌تر کردن
مفاهیم و کاهش
پیچیدگی‌های
برخی از
مباحث‌اند**

را برای دانش‌آموزان آسان‌تر کرده باشد. تغییر دوم در درس پانزدهم، یعنی درس «مردم و رهبری» است. در این درس، با استفاده از نامه‌ی امیرالمؤمنین به مالک اشتر، بحث جدیدی با عنوان «وظیفه‌ی کارگزاران» باز شده است. تا علاوه بر وظایف و مسئولیت‌های رهبر، وظایف مسئولان دولت اسلامی نیز مورد توجه قرار گیرد. نامه‌ی امیرالمؤمنین به مالک، بستر خوبی برای طرح این موضوع است. زیرا این نامه را امیرالمؤمنین وقتی نوشته است که مالک را در مصر کارگزار خود کرده است. تغییر دیگری که می‌توان بدان توجه کرد، در قسمت مسئولیت‌های ائمه‌ی اطهار (ع) رخ داده است. البته این تغییر بیشتر در کتاب رشته‌ی علوم انسانی خود را نشان می‌دهد که یک درس به مسئولیت مرجعیت علمی ائمه‌ی اطهار اختصاص داده شده و نام «احیای ارزش‌های راستین» دارد. یک درس نیز به مسئولیت «ولایت ظاهری و تشکیل حکومت» مربوط است که «جهاد در راستای ولایت ظاهری» نامیده شده است. جداسازی این دو مسئولیت و قرار دادن آن‌ها در دو درس سبب شده که درباره‌ی سیره‌ی علمی و سیاسی ائمه‌ی اطهار توضیح بیشتری داده شود و ابعاد زندگی آن بزرگواران روشن‌تر شود. موارد گفته شده بخش کوچکی از تغییرات بود. لازم است، دبیران گرامی قبل از تدریس هر درس مرور کاملی بر این تغییرات کنند و به دانش‌قبلی خود قناعت نکنند. همچنین، از طریق رسانه‌هایی که گروه درسی قرآن و معارف و مجله‌ی رشد فراهم کرده‌اند، از آرائه‌ی نظرها، پیشنهادهای و انتقادهای دریغ‌نورزند تا حرکت تکمیل و اصلاح کتاب به‌طور پیوسته ادامه یابد.

سر دبیر

درس که انگیزه بیشتری برای تحقیق و یافتن پاسخ سؤال‌های خود دارند، با نام کتاب‌ها روبه‌رو شوند. البته باز هم تشویق دبیران به صورت غیرمستقیم می‌تواند زمینه‌ساز حرکت دانش‌آموزان به سوی مطالعه‌ی کتاب‌های غیردرسی باشد.

۴. در کتاب ویژه‌ی علوم انسانی یک درس به بیان «سیره‌ی رهبری پیامبر اکرم (ص)» و یک درس نیز به بیان «سیره‌ی رهبری امیرالمؤمنین (ع)» اختصاص داده شده است. البته در کتاب سایر رشته‌ها این دو درس در یک درس تلفیق شده‌اند تا مناسب ساعت درسی آن رشته‌ها باشند.

این دو درس، گرچه در بخش مربوط به نبوت و امامت که بخش تفکر و اندیشه را تشکیل می‌دهند، آمده‌اند، ولی در واقع از قبیل درس‌های بخش دوم، یعنی «در مسیر» هستند. زیرا بیانگر سیره‌ی عملی و رفتار پیامبر اکرم و امیرالمؤمنین هستند که اسوه و الگوی ما در رهبری و کشورداری‌اند و ما باید از شیوه‌ی رهبری آن‌ها درس‌های عملی بگیریم و آن‌ها را در زندگی خود به کار بندیم.

۵. تغییرات محتوایی در هر درس بخش عمده‌ای از تغییرات را تشکیل می‌دهند. این قبیل تغییرات عموماً به منظور قابل فهم‌تر کردن مفاهیم و کاهش پیچیدگی‌های برخی از مباحث‌اند. یکی از این اصلاحات در بحث از دلایل ختم نبوت است که در درس سوم کتاب قرار دارد. پرداخت جدید، به جای چند دلیلی که در کتاب قبل آمده بود و در موقع تبیین و آوردن مثال، تا حدودی دانش‌آموزان را با مشکل روبه‌رو می‌کرد، ذیل «پویایی و روزآمد بودن اسلام» یک دلیل به خوبی توضیح داده شده و مثال‌های متعددی برای آن ذکر شده است. به نظر می‌رسد این تغییر، فهم مطلب